

A NEMZETKÖZI VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS

DR. SIMON KÁROLY LÁSZLÓ
2020. MÁRCIUS 9.

JOGVITÁK RENDEZÉSE

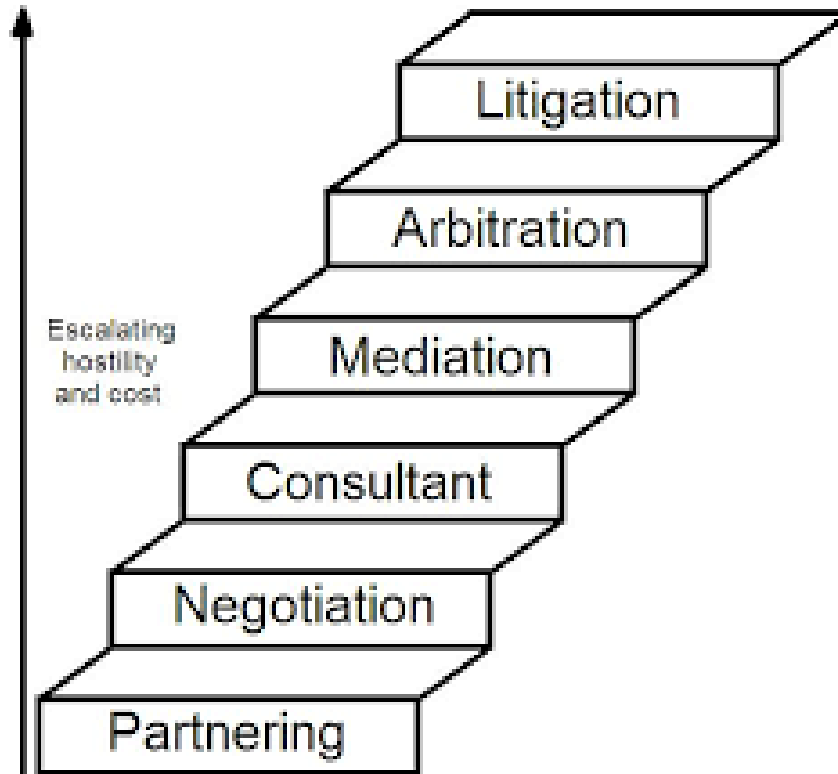
- A nemzetközi üzleti életben is szükségszerűen keletkeznek jogviták.
- Kiszámíthatóság
- Az igazságszolgáltatás „versenyképessége” az adott ország vagy egy régió jogi és vállalkozói kultúrájával együtt befolyásolhatják a külföldi működőtőke-beruházásokkal vagy az üzleti kapcsolatok kialakításával kapcsolatos döntéseket.

JOGVITÁK RENDEZÉSE

- **Követelmények**
  - gyorsaság
  - hatékonyság (megfelelő szakmaiság)
  - relatíve olcsó
  - diszkréció
- **Két út**
  - Állami bíróságok
  - Alternatív vitarendezés (ADR)
- A hagyományos állami bírászkodás általában nem tud megfelelni az üzleti életben fontos követelményeknek. → ADR (1970-es években USA)
- ADR: a felek a jogvitájukat kiveszik az állami bíróságok kezéből, és nem állami szerv elé utalják a jogvita eldöntését

A VITARENDEZÉS FOKOZATAI

JOGVITÁK RENDEZÉSE

- **Jogon kívüli** megoldások
  - erőszak nélküli direkt akció – tárgyalás nélküli, egyoldalú nyomásgyakorlás
  - erőszakos megoldás – fizikai kényszer
- **Jog előtti** megoldások
  - a döntést a **felek** maguk hozzák meg
    - informális megbeszélés (*partnering*) – pl. különböző konfliktusban álló szervezetek vezetői egy szakmai konferencia szünetében elbeszélgetnek
    - közvetlen tárgyalás (*negotiation*) – egyeztetett időpontban két szervezet vezetője leül megbeszélni a problémát
    - szaktanácsadó bevonása (*consultant*) – pártatlan külső szakértő segíti a feleket
    - közvetítés (*mediation*) – pártatlan külső közvetítő segíti a feleket a megegyezésben
  - a döntést semleges **szakértő (választottbíró)** hozza meg
    - választottbírótság (*arbitration*) – a döntés kikerül a felek kezéből, de nem jut el az ügy a bíróságig; a döntés kötelező
- **Jogi** megoldások
  - bírósági eljárások, perek – a döntés lehetősége kikerül a felek kezéből, állami bíróság dönt

AZ ALTERNATÍV VITARENDEZÉS NÉHÁNY SPECIÁLIS VÁLTOZATA

- **Tanácsadó választottbíráskodás (Advisory Arbitration)**
  - Ugyanúgy folyik le, mint egy választottbíróági eljárás, de a döntés nem kötelező.
- **Baseball-választottbíráskodás (Last Best Offer Mediation)**
  - ha holtpontra jut a vita, csak a felek részéről legutoljára elhangzott egy-egy ajánlat közül választhatja az egyiket mint kötelező erejű döntést
- **„Med-Arb” (Mediation-Arbitration)**
  - A felek szerződése alapján a vitarendezés egy meghatározott időtartam eltelte / esemény után választottbíráskodásba fordul át
- **MEDALOA (Mediation and Last Offer Mediation)**
  - A felek szerződése alapján a vitarendezés egy meghatározott időtartam eltelt / esemény után a legjobb ajánlatos választottbíráskodásba fordul át.

A HAGYOMÁNYOS PER

Előnyök

- Végső döntés születik
- A döntés kötelező és végrehajtható
- A fellebbezés alkalmas az eljárási hibák korrekciójára
- Szigorú szabályok szerint folyik az eljárás
- A bíróság intézményesített és független
- A döntéshozók jogászok

Hátrányok

- Az eljárás általában drága
- Az eljárás hosszadalmas
- A döntéshozók nem rendelkeznek különleges szakértői gyakorlattal
- Az eljárás nyilvános
- Az eljárás szembeállítja egymással a feleket

A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁS

Előnyök

- https://www.youtube.com/watch?v=9dUi_phYXrY
- Nem állami, hanem „magánbíróság”
- Különleges szakértelem (az eljáró tanács egyik tagja általában szakértő)
- A döntés végrehajtható
- Gyorsaság
- Rövid eljárás (korlátozott jogorvoslati lehetőség)
- Relatív olcsó
- Nem nyilvános eljárás
- Jogorvoslat (fellebbezés nincs; érvénytelenítés; eljárásújítás!)

A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGOK FAJTÁI

Állandó

- Állandó
  - a szervezetük
  - az intézményük
  - a székhelyük
  - a szabályzatuk
  - a választottbírói listájuk
- Törvény létesíti
- Önálló eljárási szabályzatuk van

Eseti (ad hoc)

- egy adott jogvita eldöntésére alakulnak, a jogvita lezárásával a választottbíróóság is megszűnik
- Létesítésük szabályai nagyon hiányosak
- Általában eljárási szabályzattal sem rendelkeznek

ÁLLANDÓ VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGOK HAZÁNKBAN

- Kereskedelmi Választottbíróság (MKIK, BÉT, Magyar Bankszövetség, Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal által szervezett)
- Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara által szervezett Állandó Választottbíróság
- Sport Állandó Választottbíróság

HAZAI SZABÁLYOZÁS

- **2017. évi LX. törvény** a választottbíráskodásról (hatályos: 2018. I. 1.)
- **Kereskedelmi ügyekben:** minden kereskedelmi vagy gazdasági, szerződéses vagy szerződésen kívüli jogviszonyban
- **Választottbírák:** a felek szabadon állapodhatnak meg, de számuk páratlan; megállapodás hiányában: 3 fő.
- **Választottbíróági szerződés:** meghatározott jogviszonyból eredő – már felmerült vagy jövőben felmerülő – vita esetén; lehet önálló vagy egy szerződés része (*kikötés*)

A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁS

- A felek egyenlő elbánásban részesítése és az eljárási szabályok meghatározása (Vbt. 29-30. §)
- A választottbíráskodás helye és az eljárás megindítása (Vbt. 31-32. §)
- Az eljárás nyelve (Vbt. 33. §)
- A kereseti kérelem és a védekezés (Vbt. 34. §)
- A tárgyalás és az írásbeli eljárás (Vbt. 36. §)
- A fél mulasztása (Vbt. 38. §)
- Szakértő (Vbt. 39. §)
- Egyezség, döntéshozatal és ítélet (Vbt. 42-44. §)

A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ÍTÉLET ÉRVÉNYTELENÍTÉSE

- A választottbírói szerződés **érvénytelen**
- A jogvita **kívül esik** a választottbírói szerződésen
- A fél a választottbírói eljárásról nem volt megfelelően **értesítve**
- A fél az ügyét nem volt képes **előterjeszteni**
- A választottbírói **tanács összetétele** szerződés- vagy törvényellenes volt
- A jogvita nem tartozik **választottbírói útra**
- Az ítélet a magyar **közrendbe** ütközik

VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS NEMZETKÖZI ÜGYEKBEN

- Nemzetközi választottbírószági eljárásra két esetben kerülhet sor:
  - kikötött joghatóság esetén
  - nemzetközi egyezményben megállapított joghatóság esetén
- A nemzetközi választottbíráskodás két formája:
  - Eseti (ad hoc) választottbíráskodás
  - Intézményes választottbíráskodás
    - Kereskedelmi kamarák mellett működő vb-ok
    - Nemzetközi Sport Döntőbírószág (CAS)

VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS NEMZETKÖZI ÜGYEKBEN

- A választottbíráskodás nemzetközi, ha
  - a felek **üzletvitelének** helye a szerződés megkötésének időpontjában különböző államokban van
  - a **választottbíráskodás** helye eltérő államban van az üzletvitel helyétől
  - a szerződéses kötelezettségének **teljesítési** helye eltérő államban van az üzletvitel helyétől
  - a felek így állapotodnak meg

NEMZETKÖZI FEJLEMÉNYEK

- 1958. évi New York-i egyezmény: a külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról
- 1961. évi Genfi egyezmény: a nemzetközi kereskedelmi választottbíróságról
- 1965. évi Washingtoni egyezmény: az USA és más államok természetes és jogi személyei közötti beruházási viták rendezéséről szóló (ICSID)
- 1976: UNCITRAL választottbírósági mintaszabályzat (Uncitral Arbitration Rules)
- 1985: UNCITRAL választottbírósági modelltörvény (Uncitral Model Law for International Arbitration)

VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI KIKÖTÉS – PÉLDA

- „Bármely vita eldöntésére, amely a jelen szerződésből vagy azzal összefüggésben, annak megszegésével, megszűnésével, érvényességével vagy értelmezésével kapcsolatban keletkezik, a felek alávetik magukat az Amszterdami Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Állandó Választottbíróság kizárólagos döntésének azzal, hogy a Választottbíróság a saját Eljárási Szabályzata szerint jár el.
- Amennyiben a vitás érték nem több 50,000.- USD-nál, a Választottbíróság egyesbíróként jár el. A választottbírókat ekkor a Választottbíróság maga nevezi meg. Amennyiben a vitatott érték 50,000.- USD feletti, a Választottbíróság három fős tanácsban jár el. Mindkét fél jelöl egy választottbírókat, akik a választottbírói névjegyzékbe felvett választottbírák közül megválasztják az eljáró tanács elnökét.
- Az eljárás helye a főváros, Amszterdam.
- Az eljárás nyelve az angol.
- A szerződésre irányadó jog a holland jog, beleértve Az Áruk Nemzetközi Adásvételéről szóló, 1980-ban Bécsben kelt ENSZ egyezményt.”

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!